

SKJØTSEL AV SOLBLOMLOKALITET SLÅTTLAND, LUNNER KOMMUNE

TILTAK FOR TRUA ARTER

31. OKTOBER. 2024

RAPPORT 2024:40

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Lea Hoch

Prosjektmedarbeider:

Andrea Rishatt
Anne Marie Austad

Oppdragsgiver:

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Kontaktperson:

Tonje Katrine Vaage

Referanse:

Hoch, L.; Rishatt, A., Austad, A. M. (2024). Skjøtsel av solblomlokalitet Slåttland, Lunner kommune. Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS. (Rapport 2024:40).

Sammendrag:

Solblom (EN) har gått sterkt tilbake i Norge som følge av opphør av beite og slått, både på innmark og utmark. På Slåttland i Lunner kommune er det flere delforekomster av solblom som blir truet av gjengroing og nedskygging.

I 2024 har Dokkadeltaet Våtmarkssenter fristilt et område rundt flere solblomforekomster for å bedre vekstvilkårene for arten. Videre ble det slått et området dominert av rosekratt for å utarme enga og svekke konkurransesterke arter.

Emneord:

Solblom, *Arnica montana*, skjøtsel, Lunner kommune

INNHold

Innledning	4
Kort om lokaliteten	4
Gjennomførte tiltak i 2024	6
Videre arbeid.....	8
Kilder	8

Innledning

Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS arbeider med kartlegging av naturmangfold med hovedvekt på viktige arter og naturtyper, skjøtsel og naturrestaurering. De siste årene har vi vært aktive i skjøtsel, særlig i tilknytning til viktige naturtyper, truede arter og verneområder.

Solblom har gått sterkt tilbake som følge av opphør av beite og slått, både på innmark og utmark og er nå oppført som sterkt truet på norsk rødliste for arter 2021 (Solstad et al, 2021). Tidligere slåttemark som ble beita om høsten er nå på mange steder brukt intensivt som beitemark hele sesongen. Sterkt beitetrykk fører til at blomsterstenglene blir beitet før de får satt frø. Mye tråkk kan også skade plantene, og ved for sterkt beitetrykk vil solblom forsvinne etter noen år. Ofte blir beitemark tilført kunstgjødsel, og dette tåler solblom dårlig. Solblom vurderes derfor som sårbar (VU) med fragmentering av utbredelsen, og fordi vi regner med at tilbakegangen vil fortsette. Undersøkelser har vist at ved opphør av tradisjonelt bruk av kulturlandskap, så går arten ut innen 60 år. De største truslene for solblom er derfor opphør av slått og beite, oppdyrking og gjødsling. Planting av skog og fysiske inngrep som hyttefelt, veianlegg og lignende er andre trusler (Solstad & Bjureke 2011).

Kort om lokaliteten

(hentet fra skjøtselsplan Larsen 2018)

Lokaliteten ligger øverst i Mørtveitgrenda, øst for to bruk som begge heter Slåttland i Nordre Oppdalen, men arealet det gjelder ligger på eiendommen Maurtveten. Beiteområdet grenser til ei ny hogstflate i nord og øst og mot rik blandingskog (ungskog) i sør – mens det mot vest går over i gjødslet eng og beite. Berggrunnen i området består av leirskifer, kalkstein og knollet kalk (Kirkerudgruppen, Elnesformasjonen, Furubergformasjonen). Morenedekket er for det meste tynt på lokaliteten (grovsteinet), og det er små arealer med torvjord i øvre del. Den ligger i ei sør og vestvendt lise. Vegetasjonsgeografisk hører området til i Sb-OC; sørboreal vegetasjonssone, overgangsseksjonen.

Lokaliteten har en svært artsrik karplanteflora, med ca. 110 arter registrert, inkludert flere sjeldne og kravfulle arter. Dessuten finnes en av få intakte forekomster av solblom på Hadeland her (største forekomst i Lunner). Hamnehagen har varierende rikhet og utforming vegetasjonsmessig. Store deler er relativt fattig og preget av moderat hevd, med innslag av blåbærlyng og stedvis mye firkantperikum. Det er også store arealer med middels rike til rike, friske til noe fuktige engtyper, med mye dunkjempe, engknoppurt og marianøkleblom, dessuten arter som enghaukeskjegg (NT), hvitmaure, rødknapp, prestekrage, fuglevikke og ballblom. Solblom (VU) opptreer lokalt rikelig, i svakt kalkrike bjørkehagepartier sentralt, samt i sørøst. I fukteng og rikkilder/rikmyrspreget vegetasjon opptreer hårstarr, gulstarr, kornstarr, hjertegras, hvitbladtistel, sumphaukeskjegg, mjøduert og bleikstarr. Lokaliteten har et relativt stort potensial med hensyn til beitemarkssopp, noe også med hensyn til mykorrhizasopp knyttet til hasselkratt. Videre er grove, hule osper, grove ospelæger og grov lauvingsbjørk et

SOLBLOMLOKALITETER MED BEHOV FOR SKJØTSEL

spesielt habitat for vedboende sopp og insekter og kan huse rødlistede arter. De mange hule ospetrærne er viktige hekkeplasser for spetter, med svartspett, grønnspett og flaggspett registrert, og samtidig som hekkeplass for arter som benytter gamle spettehull.

Gjennomførte tiltak i 2024

Rydding av solblomlokalitet Slåttland ble gjennomført 14. og 21.10.2024 med to til tre ansatte. Det ble brukt motorsag for å åpne opp områder rundt solblomforekomster. Videre ble et parti i nedre del av enga slått med ryddesag påmontert trekantblad. Dette området var dominert av rosekratt og en del næringskrevende arter og skogarter som blåbær. For å bedre vekstvilkårene for konkurransesvake arter som solblom er det viktig å ikke la konkurransesterke arter ta over.

Det var vanskelig å telle antall solblomplanter på Slåttland i oktober siden området var godt nedbeitet av hest og sau.

Det er svært viktig å videreføre rydding av gran på Slåttland. Grantrærne har gode veksevilkår og skygger ned det artsrike feltsjiktet mange steder. Det bør legges inn en ytterlig innsats for å fjerne disse så raskt som mulig.

Figur 1 Kartutsnitt over Slåttland. Gul polygon markerer området som ble slått og grønn polygon er område der det ble tatt ut gran i 2024 (L. Hoch 2024).

Figur 2 Område med rosekratt som ble slått med ryddesag (Foto: L. Hoch 2024)

Figur 3 Område med registreringer av solblom fremstår som mye mer åpen etter skjøtselen (Foto: L. Hoch 2024)

Videre arbeid

Det anbefales på det sterkeste at skjøtselen av området rundt solblomforekomstene videreføres i årene som kommer for å oppnå gode vekstvilkår. Blir ikke skjøtselen opprettholdt, kan individene med solblom på sikt forsvinne fra deler av lokaliteten. Ved å åpne opp rundt forekomsten tilrettelegger det for spredning av arten og spiring av frø fra frøbanken. Det er gode muligheter for å øke antall solblomplanter på Slåttland når området hevdes.

Det viktigste for å ivareta solblom ved lokaliteten er å holde det lysåpent ved å redusere vekst av gran, lauv- og krattoppslag. Det anbefales å fortsette med slått og manuell rydding på høsten etter blomstring. Ved sen slått ligger det svært godt til rette for neste års blomstring for både solblom og andre lyskrevende arter forbundet til denne naturtypen.

Gjødslingseffekten kan også være en trussel for solblom. Siden det fortsatt er mye gran på deler lokaliteten kan det føre til en uønsket gjødsling gjennom forråtnelsesprosesser av den underjordiske biomassen når grana fjernes. Det bør derfor følges nøye med og slås der det er behov for det.

Kilder

Larsen, B. H. 2018. Skjøtselsplan for Slåttland slåttemark og hagemark i Lunner, Oppland fylke. Miljøfaglig Utredning Notat 2018-N2. 10 s. ISBN 978-82-8138-907-6.

Solstad, H., Bjureke, K. (2011). Solblom *Arnica montana*. Artsdatabankens faktaark nr. 202. ISSN1504-9140.

Solstad H, Elven R, Arnesen G, Eidesen PB, Gaarder G, Hegre H, Høitomt T, Mjelde M og Pedersen O (24.11.2021). Karplanter: Vurdering av solblom *Arnica montana* for Norge. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/8281>

DOKKADELTAET

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DNV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkadeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullerende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS Gamlevegen 84, 2870 Odnes Tel: +47 61 10 00 20 E-mail: post@dokkadeltaet.no www.dokkadeltaet.no

